01/04/2020

Κάποτε στον Πόντο: “Απρίλτ’ς ο άστατος”

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Αν και ο Απρίλιος είναι ο δεύτερος μήνας της άνοιξης, ο Απρίλτ’ς (ή Απρίλ’τς) στον Πόντο, παραδοσιακά δεν θυμίζει άνοιξη. Καμιά φορά ο καιρός είναι τόσο κρύος που μοιάζει με μήνα του χειμώνα· «Απρίλτ’ ς κι αν εκαταπράεσεν, απρινάρευτος ’κι εξέβεν» λέει η παροιμία, που σε ελεύθερη απόδοση σημαίνει ότι ο Απρίλιος και αν μαλάκωσε, δεν τελείωσε χωρίς θέρμανση.

Άλλοτε πάλι η έμμετρη ποντιακή παροιμία δηλώνει ότι ο συγκεκριμένος μήνας πότε κλαίει και πότε γελά: «Απρίλτ’ ς έρταε κατ περάν | Τ’ άλλο κλαίει, τ’ άλλο γελά». Βέβαια, αν το κρύο του Απριλίου –ύστερα από τον παραδοσιακά βαρύ χειμώνα στον Πόντο– ήταν ανεπιθύμητο, δεν ίσχυε το ίδιο για τις βροχές. «Μάρτ’ να μη βρέχ’, τον Απρίλ’ να βρέχ’» ήταν η σχετική ευχή.

Οι μπόρες των τελευταίων ημερών του Μαρτίου, ή των πρώτων του Απριλίου, λέγονται «τη γραίας τα ποράνα» (οι μπόρες της γριάς). Σύμφωνα με τις λαϊκές δοξασίες, έπειτα από έναν βαρύ χειμώνα ήρθε ο Μάρτης και οι άνθρωποι ζεστάθηκαν. Περισσότερο, όμως, χάρηκε μια γριά που χάιδεψε τα αιγοπρόβατά της λέγοντας «βγήκε ο Μάρτης, τέλειωσαν τα βάσανά μας, εμπρός, πάμε στα

παρχάρια». Ο Μάρτιος όμως θύμωσε με τα περιφρονητικά της λόγια και παρακάλεσε τον Απρίλη να του δανείσει τις τρεις πρώτες ημέρες του, πράγμα που εκείνος το δέχτηκε. Έτσι, έπιασε φοβερό κρύο μαζί με ανεμοθύελλες. Η γριά, για να μην παγώσει, πλησίαζε ολοένα τη φωτιά, ώσπου χώθηκε κάτω από το καζάνι της. Η ίδια κάηκε και τα γιδοπρόβατά της σκόρπισαν.

Απριλί’ φυτρών’ τ’ ορμάν’,
σαν εκείνον π’ έχ’ σεβτάν.

Απρίλτ’ς φέρ’ τα χελιδόνα,
κελαηδούν και λύν’ν τα χιόνα.

Λίγο προτού εκπνεύσει ο Απρίλιος, εθιμικά ανήμερα του Αγίου Γεωργίου στις 23 του μήνα, οι επαγγελματίες βοσκοί των παρχαριών αναλάμβαναν υπηρεσία, μέχρι και του Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου). Τον Απρίλιο προσλαμβάνονταν και οι εργάτες για τα χωράφια, μέχρι και τη συγκομιδή των καρπών. Η αμοιβή τους ήταν ανάλογη και με την εργασία αλλά και με την εποχή που προσφέρονταν οι υπηρεσίες.

Από τον Μάρτιο μέχρι τον Απρίλιο στον Πόντο ανθοφορούν, μεταξύ άλλων, η αγραπιδιά (αγράπιδον ή αγράπιν ή αγράπ’), η αγριοδαμασκηνιά (αγροκοκκύμελον), που απαντάται σε αφθονία στους θαμνώνες, και η ήμερη κορομηλιά (κορόμηλον). Από τον Απρίλιο μέχρι τον Μάιο άνθιζαν οι ροδακινιές, οι άγριες κοκκυμελιές (σκυλλοκοκκύμελον) και οι μηλοροδακινιές (μηλορόδακον).

Τον Απρίλιο και τον Μάιο εκπτύσσονται, πριν και ταυτόχρονα με τα φύλλα, τα άνθη του σφενταμιού (σπεντάμιν). Είναι η εποχή που συμπίπτει με την αναχώρηση των ανδρών στην ξενιτιά· οι συντεχνίες και τα συνεργεία των τεχνικών ταξίδευαν όπου υπήρχε δουλειά, κυρίως στη γειτονική Ρωσία αλλά και στην Κωνσταντινούπολη, στη Βλαχία, στο Καρς. Έτσι, συνήθιζαν να λένε: «Έρθεν Απρίλτ’ς με το καλόν, κ’ έγκεν τα πρασινάδας | ξενιτεύνε οι παντρεμέν, ’κλαινίζ’νε τοι νιφάδας».

Πηγή: pontos-news.gr